

KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI

Terminy rozpoczęcia
oraz zakończenia kadencji
Sejmu i Senatu od roku 1919
Analiza aktów prawnych

OPRACOWANIA
TEMATYCZNE

OT-641

MARZEC 2016

BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI
Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych

**Terminy rozpoczęcia
oraz zakończenia kadencji
Sejmu i Senatu od roku 1919**

Analiza aktów prawnych

**OPRACOWANIA
TEMATYCZNE**

OT-641

Kancelaria Senatu
Marzec 2016

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2016

Biuro Analiz i Dokumentacji

Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska – tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,

e-mail: Agata.Karwowska-Sokolowska@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Ewa Nawrocka – tel. 22 694 90 53,

e-mail: Ewa.Nawrocka@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Romuald Łanczkowski – tel. 22 694 95 32

e-mail: Romuald.Lanczkowski@senat.gov.pl

Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych tel. 22 694 92 04, fax 22 694 94 28

Opracowanie graficzno-techniczne, druk i oprawa

Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii

Terminy rozpoczęcia oraz zakończenia kadencji Sejmu i Senatu od roku 1919

Analiza aktów prawnych

1919-1922

Początek kadencji	Sejm Ustawodawczy	Koniec kadencji
10 lutego 1919 r. dzień otwarcia Sejmu		1 grudnia 1922 r. dzień ukonstytuowania się Sejmu I kadencji

1922-1939

Początek kadencji		Koniec kadencji
	I kadencja Sejmu i Senatu	
28 listopada 1922 r. dzień otwarcia Sejmu		28 listopada 1927 r. dzień rozwiązania obu izb
	II kadencja Sejmu i Senatu	
27 marca 1928 r. dzień otwarcia Sejmu		30 sierpnia 1930 r. dzień rozwiązania obu izb
	III kadencja Sejmu i Senatu	
9 grudnia 1930 r. dzień otwarcia Sejmu		10 lipca 1935 r. dzień rozwiązania obu izb
	IV kadencja Sejmu i Senatu	
4 października 1935 r. dzień zwołania Sejmu		13 września 1938 r. dzień rozwiązania obu izb
	V kadencja Sejmu i Senatu	
28 listopada 1938 r. dzień zwołania Sejmu		2 listopada 1939 r. dzień rozwiązania obu izb

1947-1952

Początek kadencji	Sejm Ustawodawczy	Koniec kadencji
4 lutego 1947 r. dzień otwarcia Sejmu		4 sierpnia 1952 r. 5 lat i 6 miesięcy od dnia otwarcia Sejmu

1952-1989

Początek kadencji		Koniec kadencji
	Sejm I kadencji	
20 listopada 1952 r. dzień otwarcia Sejmu		20 listopada 1956 r. 4 lata od dnia otwarcia Sejmu
	Sejm II kadencji	
20 lutego 1957 r. dzień otwarcia Sejmu		20 lutego 1961 r. 4 lata od dnia otwarcia Sejmu
	Sejm III kadencji	
15 maja 1961 r. dzień otwarcia Sejmu		16 kwietnia 1965 r. 4 lata od dnia wyborów
	Sejm IV kadencji	
30 maja 1965 r. dzień wyborów		30 maja 1969 r. 4 lata od dnia wyborów
	Sejm V kadencji	
1 czerwca 1969 r. dzień wyborów		15 lutego 1972 r. kadencja skrócona ustawowo
	Sejm VI kadencji	
19 marca 1972 r. dzień wyborów		19 marca 1976 r. 4 lata od dnia wyborów
	Sejm VII kadencji	
21 marca 1976 r. dzień wyborów		21 marca 1980 r. 4 lata od dnia wyborów
	Sejm VIII kadencji	
23 marca 1980 r. dzień wyborów		31 sierpnia 1985 r. kadencja przedłużona ustawowo
	Sejm IX kadencji	
13 października 1985 r. dzień wyborów		3 czerwca 1989 r. kadencja skrócona ustawowo

od 1989

	X kadencja Sejmu, I kadencja Senatu	
18 czerwca 1989 r. dzień ponownego głosowania		25 listopada 1991 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji
	I kadencja Sejmu, II kadencja Senatu	
25 listopada 1991 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu		31 maja 1993 r. dzień rozwiązania Sejmu
	II kadencja Sejmu, III kadencja Senatu	
19 września 1993 r. dzień wyborów		20 października 1997 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji
	III kadencja Sejmu, IV kadencja Senatu	
20 października 1997 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu		18 października 2001 r. dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji

WSTĘP

Opracowanie o terminach rozpoczęcia i zakończenia kadencji izb parlamentarnych powstało w związku z potrzebą kompleksowego przedstawienia oraz krótkiego omówienia danych istotnych z punktu widzenia właściwego funkcjonowania parlamentu oraz wyeliminowania różnych nieścisłości w tej sprawie. Dotychczas w różnych publikacjach nie podawano dokładnych terminów rozpoczęcia i zakończenia kadencji. Podawano jedynie rok rozpoczęcia i zakończenia kadencji (w przypadku okresu międzywojennego) lub używano sformułowania: „Senat pierwszej kadencji pracował od lipca 1989 r. do października 1991 r., drugiej kadencji – od listopada 1991 r. do maja 1993 r.; pozostałe kadencje trwały po cztery lata” (po roku 1989).

W tym opracowaniu wykorzystano wybrane fragmenty aktów prawnych, które dotyczą bezpośrednio terminów wyborów do obu izb parlamentu oraz terminów informujących o rozpoczęciu bądź zakończeniu kadencji. Oparto się na przepisach ustaw zasadniczych, ordynacji wyborczych do Sejmu i Senatu i innych aktach prawnych. Zestawiono informacje dotyczące terminów rozpoczęcia oraz zakończenia kadencji Sejmu i/lub Senatu od roku 1919.

W pierwszym wydaniu opracowania z 2007 r. (OT-427) ograniczono się do opracowania terminów kadencji po roku 1989.

Drugie wydanie z roku 2011 (OT-608) uzupełniono o krótki wstęp zawierający informację o kadencjach Sejmu i Senatu w okresie międzywojennym, ale ograniczono się tylko do podania roku początku i zakończenia kadencji.

Obecne, trzecie wydanie, zawiera analizę aktów prawnych od 1922 r. do 1939 r., co pozwoliło na dokładne określenie terminów kadencji zarówno Sejmu jak i Senatu działających w tym czasie. Rozszerzono zakres opracowania o Konstytuantę z lat 1919-1922. Poza tym uwzględniono jeszcze Konstytuantę z lat 1947-1952 i Sejm z okresu PRL-u – 1952-1989.

Z powyższego wynika zmiana tytułu na „Terminy rozpoczęcia oraz zakończenia kadencji Sejmu i Senatu od roku 1919”.

W 1918 r. Polska odzyskała niepodległość. W odradzającej się Polsce postanowiono, że o ustroju państwa zdecyduje naród poprzez powołany w 1919 r. Sejm Ustawodawczy, czyli Konstytuantę. Był to parlament jednoizbowy, którego zadaniem miało być podjęcie pracy nad stworzeniem podstaw ustrojowych państwa i uchwalenie Konstytucji odrodzonej Polski.

OKRES MIĘDZYWOJENNY

Sejm Ustawodawczy

Początek kadencji 10 lutego 1919 r. dzień otwarcia Sejmu	Koniec kadencji 1 grudnia 1922 r. dzień ukonstytuowania się Sejmu I kadencji
Wybory do Sejmu Ustawodawczego 26 stycznia 1919 r.	
1. posiedzenie Sejmu Ustawodawczego 10 lutego 1919 r.	
342. (ostatnie) posiedzenie Sejmu Ustawodawczego 27 listopada 1922 r.	

Wybory do Sejmu Ustawodawczego zostały zarządzane na podstawie dekretu z 28 listopada 1918 r. o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego (Dz. P. nr 18, poz. 46 z 6 grudnia 1918 r.). Na mocy nieopublikowanej jeszcze ordynacji wyborczej w dniu 29 listopada 1918 r. opublikowano Dekret Tymczasowego Naczelnika Państwa o wyborach do Sejmu Ustawodawczego, zarządzający wybory powszechne na dzień 19 stycznia 1919 r. (M.P. Nr 216 z 29 listopada 1918 r. oraz Dz. P. Nr 18, poz. 47 z 6 grudnia 1918 r.).

Wybory do Sejmu rozpisano na dzień 26 stycznia 1919 r. Jednak wskutek toczących się walk i sytuacji politycznej nie było możliwe dokonanie wyborów na wszystkich obszarach objętych ordynacją wyborczą. Z tego powodu w 1919 r. przedłużono terminy wyborów w niektórych okręgach wyborczych, a w niektórych okręgach kilkakrotnie powtarzano wybory. 2 maja 1920 r. odbyły się wybory na Pomorzu (Dz. U. z 1920 r. Nr 20, poz. 112), a 24 marca 1922 r. na mocy uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 24 marca 1922 r. w sprawie przyjęcia w skład Sejmu Ustawodawczego Delegacji Sejmu Wileńskiego, w skład Sejmu Ustawodawczego weszło 20 posłów wybranych przez Sejm Litwy Środkowej (Dz. U. z 1922 r. Nr 20, poz. 163).

Dekretem z dnia 5 lutego 1919 r. Naczelnik Państwa zwołał Sejm Ustawodawczy *do stołecznego miasta Warszawy na dzień 9 lutego 1919 r*¹. (M.P. z 1919 r. nr 29 oraz Dz. U. z 1919 r. nr 16, poz. 217). Tego dnia odbyła się msza święta, uroczystości, a wieczorem przyjęcie.

Naczelnik Państwa dekretem z dnia 7 lutego 1919 r. ogłosił dzień 10 lutego, dzień otwarcia Sejmu, świętem narodowym wolnym od pracy. Dekretem z dnia 8 lutego 1919 r. Naczelnik Państwa zdecydował o amnestii z okazji otwarcia Sejmu Ustawodawczego (oba dekry ogłoszone w M.P. z 1919 r. Nr 32 oraz w Dz. U. z 1919 r. nr 16, poz. 218 i 219).

¹ Pisownia oryginalna.

Sejm Ustawodawczy nie miał określonego przepisami prawa terminu początku kadencji, ale analizując Konstytucję uchwaloną przez Sejm Ustawodawczy (1921 r.), Konstytucję z 1935 r. oraz dziś obowiązujące przepisy, jako początek kadencji możemy przyjąć, tak jak jest to dziś, dzień **1. posiedzenia Sejmu**, czyli w tamtym czasie **dzień otwarcia Sejmu** (od 1935 r. **dzień zwołania Sejmu**) – 10 lutego 1919 r.

Koniec kadencji Sejmu Ustawodawczego został określony w ustawie przechodniej z dnia 18 maja 1921 r. do Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 r. w sprawie tymczasowej organizacji władzy zwierzchniej Rzeczypospolitej (Dz. U. z 1921 r. Nr 44, poz. 268).

USTAWA PRZECHODNIA z dnia 18 maja 1921 r. do Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 r. w sprawie tymczasowej organizacji władzy zwierzchniej Rzeczypospolitej (Dz. U. z 1921 r. Nr 44, poz. 268)

Art. 1.

Sejm Ustawodawczy sprawuje swą władzę w dotychczasowym zakresie do chwili ukonstytuowania się władzy ustawodawczej na zasadach Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 r. i rozwiązuje się w tym dniu z mocy samego prawa.

W myśl tego przepisu kadencja Sejmu Ustawodawczego zakończyła się z mocy prawa w dniu ukonstytuowania się Sejmu I kadencji, czyli 1 grudnia 1922 r., kiedy to Sejm I kadencji dokonał wyboru Marszałka.

* * *

Na mocy Konstytucji marcowej (1921 r.), w 1922 r. wybrano Senat I kadencji (w okresie międzywojennym w dokumentach senackich posługiwano się terminem „okres” nie „kadencja”). W Konstytucji z 1921 r. zapisano, że kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy z kadencją Sejmową. Posłów wybierano na pięć lat, licząc od dnia otwarcia Sejmu. Do kompetencji Prezydenta należało zwołanie, otwarcie, odroczenie i zamknięcie Sejmu i Senatu. W Konstytucji z 1935 r. utrzymano przepisy dotyczące kadencji Senatu. Nadal zaczynała się ona i kończyła wraz z kadencją Sejmu. Kadencja Sejmu trwała pięć lat licząc od dnia zwołania. W kompetencjach Prezydenta zachowano prawo do zwołania, otwarcia, odroczenia i zamknięcia sesji Sejmu i Senatu. Prezydent mógł także rozwiązać obie izby.

W czasie obowiązywania Konstytucji z 1921 r. początek kadencji liczono od dnia otwarcia Sejmu. Od czasu wejścia w życie Konstytucji z 1935 r. początek kadencji należy liczyć od dnia zwołania Sejmu. W obu przypadkach był to dzień 1. posiedzenia Sejmu. We wszystkich kadencjach, po wyborach, Prezydent zwoływał pierwsze posiedzenie Sejmu (i Senatu) na określony dzień. Na 1. posiedzeniu Sejmu w roku 1922 Naczelnik Państwa wygłosił orędzie, a w latach 1928 i 1930 Prezes Rady Ministrów w imieniu Prezydenta odczytał orędzie zakończone formułą „otwieram Sejm Rzeczypospolitej”. W 1935 i 1938 roku nadal 1. posiedzenie Sejmu rozpoczynano orędziem Prezydenta odczytywanym przez Prezesa Rady Ministrów, jednak nie zawierało już ono przytoczonej wcześniej formuły. Termin „otwarcie” od 1935 r. był stosowany w zarządzeniach Prezydenta Rzeczypospolitej o otwarciu sesji zwyczajnej (lub nadzwyczajnej) Sejmu (lub Senatu).

Senat V kadencji ostatni raz zebrał się 2 września 1939 r. i uchwalił, że w czasie wojny będzie się spotykał w kadłubowym składzie. Do takich spotkań jednak nie doszło, Prezydent w dniu 2 listopada 1939 r. rozwiązał Sejm i Senat. Wybory do kolejnej kadencji miały się odbyć 60 dni po zakończeniu wojny.

I kadencja Sejmu i Senatu

Początek kadencji 28 listopada 1922 r. dzień otwarcia Sejmu	Koniec kadencji 28 listopada 1927 r. dzień rozwiązania obu izb z powodu upływu pięciu lat od dnia otwarcia Sejmu
Wybory do Sejmu 5 listopada 1922 r.	Wybory do Senatu 12 listopada 1922 r.
1. posiedzenie Sejmu 28 listopada 1922 r.	1. posiedzenie Senatu 28 listopada 1922 r.
340. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 3 listopada 1927 r.	157. (ostatnie) posiedzenie Senatu 13 lipca 1927 r.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbyły się na podstawie dekretu Naczelnika Państwa z dnia 18 sierpnia 1922 r. (Dz. U. z 1922 r. Nr 66, poz. 593). Po wyborach Naczelnik Państwa wydał dekret z dnia 17 listopada 1922 r. o zwołaniu Sejmu i Senatu na dzień 28 listopada 1922 r. (Dz. U. z 1922 r. Nr 100, poz. 914). Tego dnia Naczelnik państwa uroczysto otworzył Sejm o godz. 12:35 (inne źródła 12:47) i Senat o godz. 16:30.

W dniu wyborów obowiązywały następujące przepisy:

USTAWA z dnia 17 marca 1921 r. KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (Dz. U. z 1921 r. Nr 44, poz. 267)

Art. 11.

Sejm składa się z posłów, wybranych na lat pięć, licząc od dnia otwarcia Sejmu, w głosowaniu powszechnym, tajnym, bezpośrednim, równym i stosunkowym.

Art. 25.

Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, otwiera, odracza i zamyka Sejm i Senat.

Sejm winien być zwołany na pierwsze posiedzenie w trzeci wtorek po dniu wyborów i corocznie najpóźniej w październiku na sesję zwyczajną celem uchwalenia budżetu, stanu liczebnego i poboru wojska, oraz innych spraw bieżących.

Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać Sejm w każdym czasie na sesję nadzwyczajną wedle własnego uznania, a winien to uczynić na żądanie 1/3 ogółu posłów w ciągu dwóch tygodni.

Inne wypadki zebrania się Sejmu na sesję nadzwyczajną określa Konstytucja.

Odroczenie wymaga zgody Sejmu, jeżeli ma być w ciągu tej samej sesji zwyczajnej powtórzone, lub jeżeli przerwa ma trwać dłużej, niż 30 dni.

Sejm, zwołany w październiku na sesję zwyczajną, nie może być zamknięty przed uchwaleniem budżetu.

Artykuł 26.

Sejm może się rozwiązać mocą własnej uchwały, powziętej większością 2/3 głosów, przy obecności połowy ustawowej liczby posłów. Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać Sejm za zgodą 3/5 ustawowej liczby członków Senatu.

Równocześnie w obu wypadkach z samego prawa rozwiązuje się Senat.

Wybory odbędą się w ciągu 90 dni od dnia rozwiązania; termin ich będzie oznaczony bądź w uchwale Sejmu, bądź w orędziu Prezydenta o rozwiązaniu Sejmu.

Art. 36.

[...]

Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy z kadencją Sejmową.

W sierpniu 1926 r. znowelizowano Konstytucję (Dz. U. z 1926 r. Nr 78, poz. 442). W zakresie interesujących nas artykułów doprecyzowano wymóg zakończenia kadencji (rozwiązania) Sejmu i Senatu przez Prezydenta (art. 26).

USTAWA z dnia 17 marca 1921 r. KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (Dz. U. z 1921 r. Nr 44, poz. 267 z późn. zm.)

Art. 25.

Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, otwiera, odracza i zamyka Sejm i Senat.

Sejm winien być zwołany na pierwsze posiedzenie w trzeci wtorek po dniu wyborów i corocznie najpóźniej w październiku na sesję zwyczajną.

Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać Sejm w każdym czasie na sesję nadzwyczajną wedle własnego uznania, a winien to uczynić na żądanie 1/3 ogółu posłów w ciągu dwóch tygodni.

Inne wypadki zebrania się Sejmu na sesję nadzwyczajną określa Konstytucja.

Odroczenie wymaga zgody Sejmu, jeżeli ma być w ciągu tej samej sesji zwyczajnej powtórzone, lub jeżeli przerwa ma trwać dłużej niż 30 dni.

Rząd składa Sejmowi na sesji projekt budżetu wraz z załącznikami (art. 4) nie później niż na 5 miesięcy przed rozpoczęciem następnego roku budżetowego. Od chwili złożenia Sejmowi projektu budżetu sesja sejmowa nie może być zamknięta, dopóki budżet nie będzie uchwalony, lub dopóki nie upłyną terminy, przewidziane w niniejszym artykule.

Jeżeli Sejm najdalej w ciągu 3 1/2 miesięcy od dnia złożenia przez Rząd projektu budżetu nie uchwali, Senat przystępuje do rozważania złożonego projektu.

Jeżeli Senat w ciągu 30 dni nie prześle Sejmowi swojej uchwały w przedmiocie budżetu wraz z przyjętymi zmianami, uważa się, że przeciw projektowi zarzutów nie podnosi (art. 35 ust. 1).

Jeżeli Sejm w ciągu 15 dni po otrzymaniu budżetu z przyjętymi przez Senat zmianami ponownej uchwały nie poweźmie (art. 35 ust. 3), uważa się poprawki Senatu za przyjęte.

Prezydent Rzeczypospolitej ogłasza budżet jako ustawę w brzmieniu:

a) przyjętem przez uchwałę Sejmu, jeżeli Sejm i Senat budżet w ustalonych terminach rozpatrzyły i Sejm bądź przyjął, bądź odrzucił poprawki Senatu (art. 35 ust. 3);

b) przyjętem przez Sejm, albo przez Senat, jeżeli tylko Sejm, względnie Senat uchwalił budżet w oznaczonym terminie;

c) projektu rządowego, jeżeli ani Sejm ani Senat w oznaczonych terminach uchwał co do całości budżetu nie powzięły.

Postanowienie, zawarte w ustępie poprzednim artykułu niniejszego, nie ma zastosowania, jeżeli Sejm odrzuci w całości przedłożony przez Rząd projekt budżetu.

Jeżeli Sejm jest rozwiązany, a budżet na dany rok budżetowy lub przynajmniej prowizorium budżetowe na czas aż do zebrania się nowego Sejmu nie jest uchwalone, Rząd ma prawo czynić wydatki i pobierać dochody w granicach zeszłorocznego budżetu aż do uchwalenia przez Sejm i Senat prowizorium budżetowego, które Rząd obowiązany jest złożyć Sejmowi na pierwszym posiedzeniu po wyborach.

Jeżeli Sejm jest rozwiązany, a ustawa zezwalająca na pobór rekruta nie jest uchwalona, Rząd ma prawo zarządzić pobór rekruta w granicach zeszłorocznego, przez Sejm uchwalonego, kontyngentu.

Art. 26.

Prezydent Rzeczypospolitej rozwiązuje Sejm i Senat po upływie czasu, na który zostały wybrane (art. 11).

Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać Sejm i Senat przed upływem czasu, na który zostały wybrane, na wniosek Rady Ministrów umotywowanem orędzieniem, jednakże tylko raz jeden z tego samego powodu.

Wybory odbędą się w ciągu 90 dni od dnia rozwiązania; termin ich będzie oznaczony bądź w orędziu Prezydenta o rozwiązaniu Sejmu i Senatu, bądź w uchwale Sejmu lub Senatu.

13 lipca 1927 r. Prezydent zamknął sesję nadzwyczajną Senatu. Sejm obradował jeszcze na dwóch posiedzeniach sesji nadzwyczajnej we wrześniu, a potem na jednym posiedzeniu zwołanej sesji zwyczajnej w dniu 3 listopada 1927 r. W tym dniu Prezydent odroczył sesję zwyczajną do dnia 28 listopada 1927 r.

Jak wynika z Konstytucji otwarcie Sejmu (początek kadencji) jak i zamknięcie Sejmu (koniec kadencji) były domeną Prezydenta. Zakończenie kadencji nie mogło więc nastąpić z mocy prawa, ale wymagało rozwiązania Sejmu i Senatu przez Prezydenta. Decyzję taką Prezydent podjął 28 listopada 1927 r.

ZARZĄDZENIE z dnia 28 listopada 1927 r. o rozwiązaniu Sejmu i Senatu (M.P. z 1927 r. Nr 272, poz. 742)

Na podstawie art. 26 ust. 1 w związku z art. 36 ust. 2 Konstytucji rozwiązuję Sejm i Senat z powodu upływu czasu, na który zostały wybrane.

II kadencja Sejmu i Senatu

Początek kadencji 27 marca 1928 r. dzień otwarcia Sejmu	Koniec kadencji 30 sierpnia 1930 r. dzień rozwiązania obu izb
Wybory do Sejmu 4 marca 1928 r.	Wybory do Senatu 11 marca 1928 r.
1. posiedzenie Sejmu 27 marca 1928 r.	1. posiedzenie Senatu 27 marca 1928 r.
86. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 29 marca 1930 r.	31. (ostatnie) posiedzenie Senatu 13 marca 1930 r.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbyły się na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1927 r. o wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej (Dz. U. z 1927 r. Nr 107, poz. 916). Po wyborach Prezydent Rzeczypospolitej wydał zarządzenia z dnia 22 marca 1928 r. o zwołaniu Sejmu (M.P. z 1928 r. Nr 69, poz. 99) i Senatu (M.P. z 1928 r. Nr 69, poz. 100). Zgodnie z nimi otwarcie Sejmu nastąpiło o godzinie 17:30, a otwarcie Senatu o godzinie 18:30.

Przepisy regulujące kadencyjność parlamentu nie uległy zmianom od poprzedniej kadencji.

Ostatnie posiedzenie Sejmu odbyło się 29 marca 1930 r. – tego samego dnia Prezydent zamknął sesję zwyczajną i budżetową Sejmu i Senatu.

Z dniem 30 sierpnia 1930 r. Prezydent rozwiązał Sejm i Senat.

ORĘDZIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ z dnia 29 sierpnia 1930 r. w sprawie rozwiązania Sejmu i Senatu (M.P. z 1930 r. Nr 200, poz. 284)

Po dojrzałym namyśle stwierdzam, iż najważniejszą rzeczą do pracy wszystkich obywateli Polski jest naprawa zasadniczych praw rządzących Rzeczpospolitą, gdyż stanowią one

*podstawę dla wszystkich praw istniejących w Państwie. Naprawa jest konieczną, gdyż nie-
stety dotąd uniknąć nie można chaosu prawnego istniejącego w Rzeczypospolitej.*

*Gdy przekonałem się, że naprawy tej pomimo moich usiłowań dokonać nie potrafię za
pomocą istniejącego obecnie Sejmu Rzeczypospolitej, zdecydowałem rozwiązać istniejący
Sejm i Senat.*

*Wobec tego na podstawie art. 26 ust. 2 i 3 Konstytucji rozwiązuję na wniosek Rady Mini-
strów Sejm i Senat z dniem 30 sierpnia 1930 r., oznaczając termin wyborów do Sejmu na
dzień 16 listopada 1930 r., zaś termin wyborów do Senatu na dzień 23 listopada 1930 r.*

III kadencja Sejmu i Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
9 grudnia 1930 r.	10 lipca 1935 r.
dzień otwarcia Sejmu	dzień rozwiązania obu izb
Wybory do Sejmu	Wybory do Senatu
16 listopada 1930 r.	23 listopada 1930 r.
1. posiedzenie Sejmu	1. posiedzenie Senatu
9 grudnia 1930 r.	9 grudnia 1930 r.
148. (ostatnie) posiedzenie Sejmu	80. (ostatnie) posiedzenie Senatu
27 czerwca 1935 r.	4 lipca 1935 r.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbyły się na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 sierpnia 1930 r. o wyborach do Sejmu i Senatu (Dz. U. z 1930 r. Nr 61, poz. 492). Po wyborach Prezydent Rzeczypospolitej wydał zarządzenie z dnia 3 grudnia 1930 r. o zwołaniu Sejmu (M.P. z 1930 r. Nr 280, poz. 384) i Senatu (M.P. z 1930 r. Nr 280, poz. 385). Otwarcie Sejmu nastąpiło o godzinie 12:00, a otwarcie Senatu o godzinie 16:00. Otwierając obie izby Prezydent w orędziu (odczytanym przez Prezesa Rady Ministrów) wskazał obu izbom konieczność naprawy Konstytucji.

Za początek kadencji zgodnie z nadal obowiązującymi przepisami Konstytucji z 1921 r. uznajemy dzień otwarcia Sejmu. Jednakże 23 kwietnia 1935 r. Sejm uchwalił ustawę konstytucyjną, która uchyliła większość przepisów Konstytucji z 1921 r. Przepisy ustrojowe znalazły się w nowej ustawie konstytucyjnej (zwanej Konstytucją z 1935 r.) i zakończenie kadencji zależne było od nowych przepisów. Dużych zmian tu nie było, początek kadencji ustalono na dzień zwołania (co nadal było związane z 1. posiedzeniem), a zakończenie kadencji wymagało rozwiązania Sejmu przez Prezydenta.

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 23 kwietnia 1935 r. (Dz. U. z 1935 r. Nr 30, poz. 227)

Art. 12.

Prezydent Rzeczypospolitej:

[...]

b) zwołuje i rozwiązuje Sejm i Senat;

c) zarządza otwarcie, odroczenie i zamknięcie sesji Sejmu i Senatu;

[...]

Art. 32.

(1) Sejm składa się z posłów, wybranych w głosowaniu powszechnym, tajnym, równym i bezpośrednim.

- (2) Kadencja Sejmu trwa lat pięć, licząc od dnia zwołania.
- (3) Rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodu.
- (4) Nowe wybory zarządza Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu.
- (5) Głosowanie odbędzie się nie później, niż sześćdziesiątego dnia po zarządzeniu wyborów.
- (6) W głosowaniu nie biorą udziału wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej.

Ponieważ parlament wypełnił swoje zadania utworzenia nowych podstaw ustrojowych Prezydent Rzeczypospolitej rozwiązał obie izby.

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ z dnia 10 lipca 1935 r. o rozwiązaniu Sejmu i Senatu (M.P. z 1935 r. Nr 155, poz. 184.)

Najważniejszym zadaniem Izb Ustawodawczych w bieżącej kadencji była praca nad stworzeniem nowych podstaw ustrojowych Państwa.

To doniosłe dla przyszłości Rzeczypospolitej dzieło zostało dokonane.

Wobec tego, że ustawa konstytucyjna i wydane w jej wykonaniu akty ustawodawcze opierają skład Izb Ustawodawczych na innych podstawach, niż dotychczasowe, rozwiązują na podstawie art. 13 ust. (2) pkt. h) ustawy konstytucyjnej Sejm i Senat z dniem dzisiejszym.

IV kadencja Sejmu i Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
4 października 1935 r. dzień zwołania Sejmu	13 września 1938 r. dzień rozwiązania obu izb
Wybory do Sejmu	Wybory do Senatu
8 września 1935 r.	25 sierpnia i 15 września 1935 r.
1. posiedzenie Sejmu	1. posiedzenie Senatu
4 i 5 października 1935 r.	4 października 1935 r.
90. (ostatnie) posiedzenie Sejmu	54. (ostatnie) posiedzenie Senatu
21 lipca 1938 r.	26 lipca 1938 r.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbyły się na podstawie zarządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1935 r. o wyborach do Sejmu (Dz. U. z 1935 r. Nr 49, poz. 327) i do Senatu (Dz. U. z 1935 r. Nr 49, poz. 328). Konstytucja z 1935 r. wprowadziła nowe zasady wyborów do Senatu. Od 1935 r. wybory do Senatu przeprowadzano dwuetapowo, pośrednio. Pierwsza data to wybór delegatów do kolegiów wyborczych, druga data – wybór senatorów przez kolegia wyborcze. Po wyborach Prezydent Rzeczypospolitej wydał zarządzenie z dnia 30 września 1935 r. o zwołaniu Sejmu (M.P. z 1935 r. Nr 225, poz. 260) i Senatu (M.P. z 1935 r. Nr 225, poz. 261) na dzień 4 października 1935 r. i jest to początek kadencji.

W trakcie kadencji przepisy nie uległy zmianie i zakończenie kadencji wymagało rozwiązania obu izb przez Prezydenta.

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ z dnia 13 września 1938 r. o rozwiązaniu Sejmu i Senatu (M.P. z 1938 r. Nr 210, poz. 431.)

Od czasu ostatnich wyborów do Izb Ustawodawczych nastąpiły w życiu wewnętrznym Polski istotne przemiany, miały miejsce nowe a doniosłe inicjatywy w dziedzinie stojących

przed społeczeństwem zadań, wzrosło w szerokich masach Narodu zrozumienie potrzeby czynniejszego współdziałania w pracy dla Państwa.

Uznałem tedy za wskazane odnowienie składu tych Izb, ażeby mogły one w pracy swej dać pełniejszy wyraz nurtujących w społeczeństwie prądów.

Od nowych Izb Ustawodawczych oczekiwać będę zajęcia stanowiska w sprawie ordynacji wyborczych do Sejmu i Senatu.

W związku z powyższym na podstawie art. 13 ust. (2) pkt h) ustawy konstytucyjnej rozwiązuje Sejm i Senat z dniem dzisiejszym.

V kadencja Sejmu i Senatu

Początek kadencji

28 listopada 1938 r.
dzień zwołania Sejmu

Wybory do Sejmu

6 listopada 1938 r.

1. posiedzenie Sejmu

28 i 29 listopada 1938 r.

31. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

2 września 1939 r.

Koniec kadencji

2 listopada 1939 r.
dzień rozwiązania obu izb

Wybory do Senatu

23 października i 13 listopada 1938 r.

1. posiedzenie Senatu

28 listopada 1938 r.

20. (ostatnie) posiedzenie Senatu

2 września 1939 r.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbyły się na podstawie zarządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 września 1938 r. o wyborach do Sejmu (Dz. U. z 1938 r. Nr 67, poz. 497) i do Senatu (Dz. U. z 1938 r. Nr 67, poz. 498). Po wyborach Prezydent Rzeczypospolitej wydał zarządzenia z dnia 24 listopada 1938 r. o zwołaniu Sejmu (M.P. z 1938 r. Nr 270, poz. 633) i Senatu (M.P. z 1938 r. Nr 270, poz. 634) na dzień 28 listopada 1938 r. i jest to początek kadencji.

W dniu wybuchu wojny, 1 września 1939 r., Prezydent otworzył sesję nadzwyczajną Senatu w celu rozpatrzenia spraw związanych ze stanem wojny. W dniu 2 września 1939 r. odbyło się ostatnie posiedzenie Senatu. Przyjęto zmiany w ordynacjach wyborczych do Sejmu i do Senatu. Wprowadzono także zmiany do Regulaminu Senatu wprowadzając przepisy dotyczące „Senatu w składzie zmniejszonym”, co miało umożliwić pracę Senatu w składzie kadłubowym (19 senatorów). Do takich spotkań jednak nie doszło.

W dniu 2 listopada 1939 r. Prezydent rozwiązał obie izby.

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ z dnia z dnia 2 listopada 1939 r. o rozwiązaniu Sejmu i Senatu (M.P. z 1939 r. Nr 245-251)

W Zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 września 1938 roku, rozwiązującym Izby Ustawodawcze, wybrane we wrześniu 1935 roku, Prezydent Rzeczypospolitej wskazał jako przyczynę ich rozwiązania, że w szerokich masach narodu wzrosło zrozumienie potrzeby czynniejszego współdziałania w pracy dla Państwa, że przeto należy odnowić skład Izb, ażeby mogły one dać pełniejszy wyraz nurtującym w społeczeństwie prądom. Równocześnie Prezydent Rzeczypospolitej wyraził oczekiwanie, że nowe Izby zajmą stanowisko w sprawie ordynacji wyborczych do Sejmu i Senatu.

Wybory, przeprowadzone w listopadzie 1938 roku ani Izby, które z nich wyszły, nie zadośćuczyniły potrzebom Państwa, wskazanym w powołanym powyżej Zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13. ust. (2) pkt. h. Ustawy Konstytucyjnej, rozwiązuję Sejm i Senat z dniem dzisiejszym.

W ślad za rozwiązaniem obu Izb zarządził wybory do Sejmu i Senatu, data kolejnych wyborów została ustalona ...*na ostatnią niedzielę 60 dni liczonych od chwili ustania działania siły wyższej (wojny).*

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ z dnia 1 grudnia 1939 roku o wyborach do Sejmu i Senatu (M.P. z 1939 r. Nr 268-270)

Dnia 2-go listopada 1939 r. rozwiązałem Sejm i Senat.

Wybory do nowych Izb Ustawodawczych powinny być zarządzane w ciągu 30 dni od ich „rozwiązania, a głosowanie winno się odbyć nie później, niż 60-go dnia po zarządzaniu wyborów. Siła wyższa uniemożliwia jednak przeprowadzenie wyborów w tym terminie.

Na podstawie art. 32 pkt. 4 i 5 Ustawy Konstytucyjnej, zarządzam przeto nowe wybory do Sejmu i Senatu z tym, że głosowanie do Sejmu odbędzie się w przedostatnią, a do Senatu w ostatnią niedzielę 60 dni liczonych od chwili ustania działania siły wyższej. Dzień rozpoczęcia okresu wyborczego zostanie ustalony w oddzielnym zarządzeniu.

Jednocześnie oświadczam, że wybory zostaną przeprowadzone na zasadzie nowej demokratycznej ordynacji wyborczej, wydanej w trybie art. 79 Ustawy Konstytucyjnej. Ordynacja ta umożliwi najszerszym warstwom udział w wyborach i pozwoli Narodowi Polskiemu na powzięcie swobodnej decyzji o dalszych swych losach.

KRAJOWA RADA NARODOWA

W nocy z 31 grudnia 1943 r. na 1 stycznia 1944 r. utworzono samozwańczy organ ustawodawczy Krajową Radę Narodową (1. posiedzenie Krajowej Rady Narodowej). Określała się ona jako „faktyczna reprezentacja polityczna narodu polskiego, upoważniona do występowania w imieniu narodu i kierowania jego losami do czasu wyzwolenia Polski spod okupacji”. Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej (od 31 grudnia 1944 r. – Prezydent KRN), którym był Bolesław Bierut, pełnił także rolę władzy wykonawczej. Ostatnie 11. posiedzenie Krajowej Rady Narodowej odbyło się w dniach 20-23 września 1946 r. Na tym posiedzeniu uchwalono ustawę o ordynacji wyborczej. W dniu otwarcia Sejmu Ustawodawczego, 4 lutego 1947 r. Prezydent Krajowej Rady Narodowej przekazał Sejmowi Ustawodawczemu kompetencje Krajowej Rady Narodowej.

W manifeście lipcowym PKWN z 1944 r., Krajowa Rada Narodowa (KRN) i Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN) odrzuciły legalność Konstytucji kwietniowej z 1935 r. oraz zakwestionowano działający na jej zasadach rząd londyński. Jako jedyną legalną konstytucję PKWN i KRN uznały Konstytucję z marca 1921 r.

Krajowa Rada Narodowa i Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego działają na podstawie konstytucji z 17 marca 1921 roku, jedynie obowiązującej konstytucji legalnej, uchwalonej prawnie. Podstawowe założenia konstytucji z 17 marca 1921 r. obowiązywać będą aż do zwołania wybranego w głosowaniu powszechnym, bezpośrednim, równym, tajnym i stosunkowym Sejmu Ustawodawczego, który uchwali, jako wyraziciel woli narodu, nową konstytucję.

OKRES POWOJENNY

W 1946 r. w wyniku sfalszowanego referendum zdecydowano o likwidacji Senatu. W 1947 r. wybrano jednoizbowy Sejm Ustawodawczy (Konstytuantę, 1947-1952), powołany do przyjęcia nowej Konstytucji, która nie przewidywała instytucji Senatu.

Sejm Ustawodawczy

Początek kadencji

4 lutego 1947 r.
dzień otwarcia Sejmu

Koniec kadencji

4 sierpnia 1952 r.
5 lat i 6 miesięcy od dnia otwarcia Sejmu

Wybory do Sejmu Ustawodawczego

19 stycznia 1947 r.

1. posiedzenie Sejmu Ustawodawczego

4 lutego 1947 r.

108. (ostatnie) posiedzenie Sejmu Ustawodawczego

31 lipca i 1 sierpnia 1952 r.

Wybory do Sejmu Ustawodawczego odbyły się na podstawie zarządzenia Prezydium Krajowej Rady Narodowej z dnia 12 listopada 1946 r. o przeprowadzeniu wyborów do Sejmu Ustawodawczego (Dz. U. z 1946 r. Nr 58, poz. 322). Po wyborach Prezydent Krajowej Rady Narodowej wydał rozporządzenie z dnia 29 stycznia 1947 r. o zwołaniu Sejmu Ustawodawczego (Dz. U. z 1947 r. Nr 7, poz. 35) na dzień 4 lutego 1947 r., kiedy to Prezydent Krajowej Rady Narodowej dokonał otwarcia Sejmu Ustawodawczego i przekazał mu kompetencje Krajowej Rady Narodowej.

Ponieważ ówczesne władze uznawały za obowiązującą konstytucję z 1921 r. za początek kadencji należy uznać dzień otwarcia Sejmu Ustawodawczego – 4 lutego 1947 r. Potwierdzone to zostało w tzw. „Małej Konstytucji” z 1947 r., w której określono kadencję Sejmu Ustawodawczego na pięć lat od dnia otwarcia Sejmu.

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1947 r. Nr 18, poz. 71)

Art. 6.

Kadencja Sejmu Ustawodawczego trwa lat pięć, licząc od dnia otwarcia Sejmu.

Art. 7.

1. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, otwiera, odracza i zamyka Sejm.

2. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje Sejm na zwyczajną sesję jesienną corocznie najpóźniej w październiku. Sesja jesienna nie może być zamknięta przed uchwaleniem ustaw

o budżecie, narodowym planie gospodarczym i poborze rekruta lub przed upływem dwóch miesięcy od jej zwołania.

3. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje Sejm na zwyczajną sesję wiosenną corocznie najpóźniej w kwietniu. Sesja wiosenna nie może być zamknięta przed powzięciem uchwały w sprawie udzielenia Rządowi absolutorium na podstawie wniosku Najwyższej Izby Kontroli lub przed upływem jednego miesiąca od jej zwołania.

4. Prezydent Rzeczypospolitej może w każdym czasie zwołać Sejm na sesję nadzwyczajną, a winien to uczynić w ciągu dwóch tygodni na żądanie jednej trzeciej części ustawowej liczby posłów.

Z dniem 4 stycznia 1952 r. określona w art. 6 kadencja Sejmu Ustawodawczego została przedłużona o sześć miesięcy na podstawie art. 2 ustawy konstytucyjnej z dnia 15 grudnia 1951 r. o zmianie terminu opracowania projektu Konstytucji i przedłużeniu kadencji Sejmu Ustawodawczego (Dz. U. z 1952 r. Nr 1, poz. 1).

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 15 grudnia 1951 r. o zmianie terminu opracowania projektu Konstytucji i przedłużeniu kadencji Sejmu Ustawodawczego. (Dz. U. z 1952 r. Nr 1, poz. 1)

W celu zapewnienia możliwości przeprowadzenia szerokiej ogólnonarodowej dyskusji nad projektem Konstytucji Polski Ludowej stanowi się, co następuje:

Art. 1.

Ustalony w art. 6 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 26 maja 1951 r. o trybie przygotowania i uchwalania Konstytucji Polski Ludowej termin przedłożenia przez Komisję Konstytucyjną Sejmowi Ustawodawczemu projektu Konstytucji przedłuża się o cztery miesiące.

Art. 2.

1. Kadencję Sejmu Ustawodawczego, określoną w art. 6 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej, przedłuża się o sześć miesięcy.

2. Sejm Ustawodawczy może większością 2/3 ustawowej liczby posłów po uchwaleniu Konstytucji Polski Ludowej uchwalić zakończenie swej kadencji przed upływem terminu, określonego w ust. 1.

Art. 3.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

W dniu 1 sierpnia 1952 r. odbyło się ostatnie posiedzenie Sejmu Ustawodawczego, na którym uchwalono ordynację wyborczą. Na zakończenie posiedzenia Marszałek podsumował kadencję i odczytał zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 lipca 1952 r. w sprawie zamknięcia z dniem 1 sierpnia 1952 r. zwyczajnej sesji wiosennej Sejmu Ustawodawczego, zwołanej w dniu 28 kwietnia 1952 r.

I kadencja Sejmu

Początek kadencji

20 listopada 1952 r.
dzień otwarcia Sejmu

Koniec kadencji

20 listopada 1956 r.
4 lata od dnia otwarcia Sejmu

Wybory do Sejmu

26 października 1952 r.

1. posiedzenie Sejmu

20 listopada 1952 r.

39. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

20 listopada 1956 r.

Przepisy nowej Konstytucji z 1952 r. niejasno określały początek i koniec kadencji.

KONSTYTUCJA POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 33, poz. 232)

Art. 23.

- 1. Sejm jest wybierany na okres lat czterech.*
- 2. Wybory do Sejmu zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu.*

Również Ordynacja wyborcza nie dookreśliła tej problematyki:

USTAWA z dnia 1 sierpnia 1952 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1952 r. Nr 35, poz. 246)

Art. 7.

- 1. Uchwała o zarządzeniu wyborów wyznaczy datę wyborów na dzień ustawowo uznany za wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.*
- 2. Uchwała ta oznaczy równocześnie dni, w których upływają terminy przewidziane w niniejszej ustawie (kalendarz wyborczy).*

24 września 1956 r. Rada Państwa podjęła uchwałę o zarządzeniu wyborów do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1956 r. Nr 40, poz. 181) na dzień 16 grudnia 1956 r. Natomiast Sejm w dniu 24 października 1956 r. uchwalił nową Ordynację wyborczą, w której dookreślił definicję początku kadencji na dzień otwarcia pierwszej sesji wybranego Sejmu.

USTAWA z dnia 24 października 1956 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1956 r. Nr 47, poz. 210)

Art. 7.

- 1. Wybory zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.*
- 2. Kadencja Sejmu liczy się od dnia otwarcia pierwszej sesji nowoobranego Sejmu.*
- 3. Wybory odbywają się w jednym dniu równocześnie w całym Państwie.*

Tego samego dnia po uchwaleniu Ordynacji wyborczej Marszałek w imieniu Rady Seniorów złożył oświadczenie:

W dniu 24 września br. Rada Państwa podjęła uchwałę o zarządzeniu wyborów do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wyznaczyła datę wyborów na niedzielę 16 grudnia 1956 r. Uchwała ta i – w szczególności – wyznaczenie wskazanej wyżej daty wyborów oparte było na założeniu, że kadencja Sejmu kończy się w cztery lata po dniu wyborów, tj. 26 października 1956 r.

Jednakże w myśl interpretacji przyjętej w art. 7 ust. 2 Ordynacji wyborczej, kadencja Sejmu liczy się nie od dnia wyborów, lecz od dnia otwarcia pierwszej sesji nowowybranego Sejmu.

mu. W tej sytuacji przy ustalaniu daty wyborów, która w myśl art. 23 Konstytucji musi być wyznaczona „na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu”, nie jesteśmy – jak według dotychczas przyjętej interpretacji – związani datą 26 grudnia 1956 r. (jako najdalszy termin – dwa miesiące od daty poprzednich wyborów), lecz datą 20 stycznia 1957 r. (dwa miesiące od dnia pierwszego posiedzenia obecnej kadencji).

Należy przy tym podnieść, że w Sejmie żywo jest odczuwana potrzeba przedłużenia pracy nad projektem ustawy o planie 5-letnim. W związku z tym konieczne wydaje się przedłużenie obecnej sesji, a tym samym i odroczenie wyborów².

Sejm podjął uchwałę, w której zwrócił się do Rady Państwa o zmianę wcześniejszej uchwały i wyznaczenie daty wyborów na dzień 20 stycznia 1957 r. Rada Państwa przychyliła się do wniosku. Uchwałą Rady Państwa z dnia 26 października 1956 r. w sprawie zmiany daty wyborów do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1956 r. Nr 47, poz. 211) ustalono datę wyborów na dzień 20 stycznia 1957 r.

Na ostatnim posiedzeniu Sejmu w dniu 20 listopada 1956 r. Marszałek ogłosił zamknięcie Sesji.

II kadencja Sejmu

Początek kadencji

20 lutego 1957 r.
dzień otwarcia Sejmu

Koniec kadencji

20 lutego 1961 r.
4 lata od dnia otwarcia Sejmu

Wybory do Sejmu

16 stycznia 1957 r.

1. posiedzenie Sejmu

20 lutego 1957 r.

59. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

17 lutego 1961 r.

W 1960 r. znowelizowano przepisy Ordynacji wyborczej (Dz. U. z 1960 r. Nr 58, poz. 325 j.t.), przepis dotyczący kadencji znalazł się w art. 8:

Art. 8.

1. Wybory zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
2. Kadencja Sejmu liczy się od dnia otwarcia pierwszej sesji nowo obranego Sejmu.
3. Wybory odbywają się w jednym dniu równocześnie w całym Państwie.

Nowelizacja ta nie wpłynęła na sposób określania początku i końca kadencji.

Na ostatnim posiedzeniu Sejmu w dniu 17 lutego 1961 r. Sejm podjął uchwałę o zamknięciu sesji, a Marszałek w wystąpieniu stwierdził:

Za kilka dni, 20 lutego 1961 r., zakończy się okres, w którym Sejm nasz wykonywał funkcje najwyższego organu władzy państwowej, okres, w którym pełniliśmy powierzone nam przez naród zaszczytne obowiązki posłów na Sejm. [...]³

² Stenogram z 31. posiedzenia Sejmu I kadencji w dniu 24 października 1956 r., łam 81.

³ Stenogram z 59 posiedzenia Sejmu w dniu 17 lutego 1961 r., łam 63.

III kadencja Sejmu

Początek kadencji

15 maja 1961 r.
dzień otwarcia Sejmu

Koniec kadencji

16 kwietnia 1965 r.
4 lata od dnia wyborów

Wybory do Sejmu

16 kwietnia 1961 r.

1. posiedzenie Sejmu

15 maja 1961 r.

32. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

29-31 marca 1965 r.

Ustawą z dnia 19 grudnia 1963 r. o zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego (Dz. U. z 1963 r. Nr 57, poz. 307) dokonano nowelizacji Ordynacji wyborczej, polegającej na zmianie definicji początku kadencji, „Kadencja Sejmu liczy się od dnia wyborów” (wejście w życie 21 grudnia 1963 r.).

USTAWA z dnia 24 października 1956 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1956 r. Nr 47, poz. 210 z późn. zm.)

Art. 8.

- 1. Wybory zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.*
- 2. Kadencja Sejmu liczy się od dnia wyborów.*
- 3. Wybory odbywają się w jednym dniu równocześnie w całym Państwie.*

Zmiana ta podyktowana była powiązaniem kadencji Sejmu i kadencji Rad Narodowych. Ponieważ ustalono, że kadencja Rad Narodowych będzie liczona cztery lata od dnia wyborów, to analogicznie postanowiono liczyć kadencje Sejmu.

IV kadencja Sejmu

Początek kadencji

30 maja 1965 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

30 maja 1969 r.
4 lata od dnia wyborów

Wybory do Sejmu

30 maja 1965 r.

1. posiedzenie Sejmu

24 czerwca 1965 r.

23. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

29 kwietnia 1969 r.

Przepisy w zakresie kadencji Sejmu nie uległy zmianie.

V kadencja Sejmu

Początek kadencji

1 czerwca 1969 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

15 lutego 1972 r.
kadencja skrócona ustawowo

Wybory do Sejmu

1 czerwca 1969 r.

1. posiedzenie Sejmu

27 czerwca 1969 r.

23. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

21 i 22 grudnia 1971 r.

Na posiedzeniu w dniu 22 grudnia 1971 r. Sejm uchwalił ustawę konstytucyjną o upływie kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1971 r. Nr 36, poz. 311). Skrócenie kadencji Sejmu było wynikiem realizacji uchwały VI Zjazdu PZPR.

VI kadencja Sejmu

Początek kadencji

19 marca 1972 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

19 marca 1976 r.
4 lata od dnia wyborów

Wybory do Sejmu

19 marca 1972 r.

1. posiedzenie Sejmu

28 marca 1972 r.

32. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

10 lutego 1976 r.

W styczniu 1976 r. Sejm uchwalił nową Ordynację wyborczą:

USTAWA z dnia 17 stycznia 1976 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i rad narodowych (Dz. U. z 1976 r. Nr 2, poz. 15)

Art. 8.

- 1. Wybory do Sejmu i rad narodowych zarządza Rada Państwa, jako wybory:
– wspólne – przeprowadzane równocześnie do Sejmu i do rad narodowych, lub
– oddzielne – przeprowadzane w innych terminach do Sejmu i do rad narodowych.*
- 2. Wybory mogą być zarządzane do wszystkich rad narodowych albo tylko do rad narodowych stopnia wojewódzkiego lub podstawowego.*
- 3. Zarządzenie wyborów następuje nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji organów, do których wybory mają być przeprowadzone.*
- 4. Kadencje Sejmu i rad narodowych liczą się od dnia wyborów.*

Na ostatnim posiedzeniu Sejmu uchwalono nowelizację Konstytucji. Zmiany przytoczonych tu przepisów nie wpłynęły, co do zasady, na sposób definiowania początku i końca kadencji.

KONSTYTUCJA POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (tekst jednolity Dz. U. z 1976 r. Nr 7, poz. 36)

Art. 28.

- 1. Sejm jest wybierany na okres lat czterech.*
- 2. Wybory do Sejmu zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji Sejmu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu.*

VII kadencja Sejmu

Początek kadencji

21 marca 1976 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

21 marca 1980 r.
4 lata od dnia wyborów

Wybory do Sejmu

21 marca 1976 r.

1. posiedzenie Sejmu

25 marca 1976 r.

29. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

18 lutego 1980 r.

Przepisy w zakresie kadencji Sejmu nie uległy zmianie.

VIII kadencja Sejmu

Początek kadencji

23 marca 1980 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

31 sierpnia 1985 r.
4 lata od dnia wyborów

Wybory do Sejmu

23 marca 1980 r.

1. posiedzenie Sejmu

2 kwietnia 1980 r.

29. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

31 lipca 1985 r..

Zgodnie z przepisami Konstytucji i Ordynacji wyborczej kadencja Sejmu powinna zakończyć się 4 lata po wyborach. Jednak 13 lutego 1984 r., poprzez jednorazowy akt o charakterze konstytucyjnym Sejm postanowił przedłużyć swoją kadencję. Uzasadnił to koniecznością przeprowadzenia odrębnych w czasie, wyborów do rad narodowych i wyborów do Sejmu. Sejm dał tym samym pierwszeństwo wyborom do rad narodowych. 3 grudnia 1984 r. Sejm wypełnił zobowiązanie określenia terminu upływu kadencji. W kolejnym jednorazowym akcie o charakterze konstytucyjnym ustalił ten dzień na 31 sierpnia 1985 r.

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 13 lutego 1984 r. o przedłużeniu kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1984 r. Nr 9, poz. 33)

Art. 1.

Przedłuża się kadencję Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wybranego w dniu 23 marca 1980 r.

Art. 2.

Termin upływu kadencji ustali Sejm w drodze ustawy nie później niż do końca 1984 r.

Art. 3.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 3 grudnia 1984 r. o terminie upływu kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1984 r. Nr 55, poz. 279)

W nawiązaniu do postanowień ustawy konstytucyjnej z dnia 13 lutego 1984 r. o przedłużeniu kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 9, poz. 33) stanowi się, co następuje:

Art. 1.

Termin upływu kadencji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wybranego w dniu 23 marca 1980 r. ustala się na dzień 31 sierpnia 1985 r.

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Sejm VIII kadencji zajął się jeszcze uchwaleniem nowej Ordynacji wyborczej, ale nie zmieniła ona zasad określania początku i końca kadencji.

USTAWA z dnia 29 maja 1985 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1985 r. Nr 26, poz. 112)

Art. 10.

1. Sejm składa się z 460 posłów.

2. Kadencja Sejmu liczy się od dnia wyborów.

IX kadencja Sejmu

Początek kadencji

13 października 1985 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

3 czerwca 1989 r.
kadencja skrócona ustawowo

Wybory do Sejmu

13 października 1985 r.

1. posiedzenie Sejmu

6 listopada 1985 r.

50. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

29 i 30 maja 1989 r.

Realizując uzgodnienia Okrągłego Stołu, 7 kwietnia 1989 r. Sejm PRL dokonał nowelizacji Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Tego samego dnia przyjął również ordynacje wyborcze do Sejmu PRL oraz do Senatu PRL.

W przepisach kwietniowej nowelizacji Konstytucji PRL określono dzień 3 czerwca 1989 r. jako dzień zakończenia kadencji Sejmu.

13 kwietnia 1989 r. Rada Państwa podjęła uchwałę o zarządzeniu wyborów do obu izb parlamentu na dzień 4 czerwca 1989 r., określając dzień 18 czerwca 1989 r. jako datę głosowania ponownego.

USTAWA z dnia 7 kwietnia 1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1984 r. Nr 55, poz. 279)

Art. 5.

Kadencja Sejmu wybranego w dniu 13 października 1985 r. upływa z dniem 3 czerwca 1989 r.

* * *

W 1989 r. w wyniku przemian ustrojowych przywrócono instytucję Senatu; rozpoczęto nową numerację kadencji – był to Senat I kadencji. Nie zastanawiano się wówczas nad możliwością kontynuowania numeracji kadencji, chociaż powołanie konstytuanty jednoizbowej (po każdej wojnie), powoduje brak kontynuacji dotychczasowych tradycji i może być powodem determinującym liczenie kadencji parlamentu od początku. Dopiero w maju 1993 r. prof. Jerzy Pietrzak (senator I kadencji) w czasie sesji naukowej w Krakowie – „Senat w Polsce. Dzieje i teraźniejszość”, zaproponował prowadzenie numeracji podwójnej, ale propozycja ta nie została poddana dyskusji.

Konstytucja określa termin rozpoczęcia kadencji (dzień 1. posiedzenia Sejmu) i jej zakończenia (dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu następnej kadencji), akty niższego rzędu określają daty wyborów, Prezydent ogłasza datę 1. posiedzenia. Żaden akt prawny nie określa numeru kadencji parlamentu. Po II wojnie światowej tylko raz umieszczono numer kadencji Sejmu w akcie prawnym. W 1989 r. uchwalono ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej X kadencji, na lata 1989–1993. Ordynacja wyborcza do Senatu nie zawierała numeru kadencji.

I tak w 1989 r. rozpoczęła się X kadencja Sejmu i I kadencja Senatu, które w normalnym trybie powinny się zakończyć w 1993 r. Jednakże w 1991 r. uchwalono nową Ordynację wyborczą, która po raz pierwszy zapewniała wolne i demokratyczne wybory do Sejmu. Sejm zdecydował o samorozwiązaniu (równoznaczne ze skróceniem kadencji Senatu) i przeprowadzeniu pierwszych wolnych wyborów. Wynikiem tych wyborów było wyłonienie Sejmu I kadencji i Senatu II kadencji.

X kadencja Sejmu, I kadencja Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
18 czerwca 1989 r. dzień ponownego ⁴ głosowania	25 listopada 1991 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji

Wybory w dniu 4 czerwca 1989 r., ponowne głosowanie w dniu 18 czerwca 1989 r.

1. posiedzenie Sejmu	1. posiedzenie Senatu
4 i 5 lipca 1989 r.	4 lipca 1989 r.

⁴ Ordynacja wyborcza przewidywała konieczność uzyskania więcej niż połowy ważnych głosów w pierwszym głosowaniu, w przypadku nieuzyskania wymaganej większości przeprowadzano ponowne głosowanie.

79. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

25 października 1991 r.

61. (ostatnie) posiedzenie Senatu

23 i 24 października 1991 r.

W dniu wyborów obowiązywały następujące przepisy:

KONSTYTUCJA POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ UCHWALONA PRZEZ SEJM USTAWODAWCZY W DNIU 22 LIPCA 1952 r. (Dz. U. Nr 7, poz. 36 z późn. zm.)

Art. 21.

1. Sejm składa się z 460 posłów i jest wybierany na okres lat czterech.

Art. 28.

1. Senat składa się ze 100 senatorów i jest wybierany na okres kadencji Sejmu.

USTAWA z dnia 7 kwietnia 1989 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej X kadencji, na lata 1989-1993. (Dz. U. Nr 19, poz. 102 z późn. zm.)

Art. 7.

Kadencję Sejmu liczy się od dnia zakończenia ponownego głosowania.

USTAWA z dnia 7 kwietnia 1989 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. (Dz. U. Nr 19, poz. 103)

Art. 1.

1. Wybory do Senatu odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu, o ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

2. Wybory do Senatu odbywają się łącznie z wyborami do Sejmu.

Z przepisów wymienionych w drugiej z przytoczonych ustaw jednoznacznie wynika, że kadencja rozpoczęła się w dniu ponownego głosowania, które odbyło się w dniu 18 czerwca 1989 r.

Zdaniem prof. Leszka Garlickiego „w latach 1952-1991 normy konstytucyjne nie regulowały sposobu liczenia czasu kadencji – pozostawiono to ordynacjom wyborczym, które przyjmowały zróżnicowane rozwiązania, musiały być one jednak podporządkowane konstytucyjnemu ustaleniu czteroletniej kadencji”⁵.

9 marca 1991 r. Sejm w drodze uchwały podjął decyzję o wcześniejszym rozwiązaniu i wyraził wolę, aby jego kadencja zakończyła się w dniu poprzedzającym wybory parlamentarne. W dniu podjęcia uchwały przepisy Konstytucji miały brzmienie jak przedstawione powyżej.

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 9 marca 1991 r. w sprawie terminu rozwiązania się Sejmu. (M.P. Nr 9, poz. 63)

W związku z zawartą w uchwale Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 września 1990 r. zapowiedzią podjęcia do końca I kwartału 1991 r. decyzji o terminie rozwiązania się, postanawia się, co następuje:

1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej postanawia rozwiązać się jesienią 1991 r., po wcześniejszym wejściu w życie przepisów prawa wyborczego. Zgodnie z art. 30 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązanie się Sejmu jest równoznaczne z zakończeniem kadencji Senatu.

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – komentarz, Leszek Garlicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2001.

2. *Wolą Sejmu jest, by jego kadencja uległa zakończeniu w dniu poprzedzającym kolejne wybory parlamentarne, zarządzane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w terminie zgodnym z przepisami prawa, nie później niż do 30 października 1991 r.*

W dniu 14 maja 1991 r. weszły w życie zmienione przepisy Konstytucji w brzmieniu:

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ UCHWALONA PRZEZ SEJM USTAWODAWCZY W DNIU 22 LIPCA 1952 r. (Dz. U. Nr 7, poz. 36 z późn. zm.)

Art. 21.

1. *Sejm składa się z 460 posłów i jest wybierany na okres lat czterech.*
2. *Kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji.*
3. *W razie rozwiązania Sejmu mają zastosowanie postanowienia ust. 2.*

Art. 28.

1. *Senat składa się ze 100 senatorów i jest wybierany na okres kadencji Sejmu.*

Z przepisów tych wynika, że wolą Sejmu wyrażoną w uchwale z dnia 9 marca 1991 r. było zakończenie kadencji w dniu poprzedzającym wybory (26 października 1991 r. – dzień poprzedzający wybory). Jednakże przyjęte później nowe przepisy Konstytucji stanowiły, iż kadencja trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu nowej kadencji (25 listopada 1991 r. – dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji). Jako koniec kadencji należy więc przyjąć dzień 25 listopada 1991 r., przy czym należy wspomnieć, iż ostatnie posiedzenia Sejmu i Senatu odbyły się (zgodnie z wolą wyrażoną w uchwale Sejmu) przed wyborami do parlamentu nowej kadencji tj. przed dniem 27 października 1991 r.

Zdaniem prof. Leszka Garlickiego „Nowela konstytucyjna z 19 kwietnia 1991 r. dokonała konstytucjonalizacji terminu rozpoczęcia kadencji, przyjmując, że następuje to z dniem pierwszego posiedzenia nowego Sejmu, a kadencja trwa do pierwszego posiedzenia następnego Sejmu”⁶.

Data rozpoczęcia kadencji (18.06.1989 r.) ustalona przez autora niniejszego opracowania znajduje potwierdzenie w opracowaniach prof. Leszka Garlickiego: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – Komentarz. Wydawnictwo Sejmowe – Warszawa 2001 (Rozdział IV str. 5)*, *Polskie prawo konstytucyjne – zarys wykładu, Wydawnictwo Liber, wyd. 8, Warszawa 2004 (str. 209)*. Jednakże data zakończenia kadencji (25.11.1991 r.) nie pokrywa się z datą wskazywaną przez prof. Leszka Garlickiego w obu przytoczonych powyżej opracowaniach (25.09.1991 r.). Autor przypuszcza, iż do pierwszego z opracowań wkraść się błąd drukarski wynikający z zastosowania rzymskiej pisowni miesiąca – 25.IX.1991 zamiast 25.XI.1991 – a w kolejnym wydawnictwie błąd ten powtórzony został już w formie pisanej (wrzesień). Przyjęcie terminu wrześnieowego jako zakończenia kadencji jest niemożliwe ponieważ obie izby pracowały jeszcze w październiku (patrz ostatnie posiedzenia).

W informatorze senackim: Wybrane dane o pracy Senatu Rzeczypospolitej Polskiej I kadencji, Kancelaria Senatu 1991, nie podano dat rozpoczęcia i zakończenia kadencji.

Kancelaria Sejmu nie wydała informatora o pracy Sejmu X kadencji.

⁶ Patrz przypis 5.

I kadencja Sejmu, II kadencja Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
25 listopada 1991 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	31 maja 1993 r. dzień rozwiązania Sejmu
Wybory 27 października 1991 r.	
1. posiedzenie Sejmu 25 i 26 listopada 1991 r.	1. posiedzenie Senatu 26 i 27 listopada 1991 r.
45. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 27, 28 i 29 maja 1993 r.	40. (ostatnie) posiedzenie Senatu 20 i 21 maja 1993 r.

W dniu wyborów obowiązywały następujące przepisy:

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ UCHWALONA PRZEZ SEJM USTAWODAWCZY W DNIU 22 LIPCA 1952 r. (Dz. U. Nr 7, poz. 36 z późn. zm.)

Art. 21.

- 1. Sejm składa się z 460 posłów i jest wybierany na okres lat czterech.*
- 2. Kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji.*
- 3. W razie rozwiązania Sejmu mają zastosowanie postanowienia ust. 2.*

Art. 28.

Senat składa się ze 100 senatorów i jest wybierany na okres kadencji Sejmu.

USTAWA z dnia 28 czerwca 1991 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz. U. Nr 59, poz. 252)

Art. 4.

- 1. Kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji.*

USTAWA z dnia 10 maja 1991 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. (t.j. Dz. U. Nr 72, poz. 319)

Art. 1.

- 1. Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.*
- 2. Wybory do Senatu odbywają się łącznie z wyborami do Sejmu.*
- 3. Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.*

Z przytoczonych przepisów jednoznacznie wynika, że początek kadencji nastąpił w dniu 1. posiedzenia Sejmu – 25 listopada 1991 r.

W trakcie trwania kadencji weszły w życie przepisy:

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. (Dz. U. Nr 84, poz. 426)

Art. 3.

- 1. Sejm składa się z 460 posłów wybieranych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.*

2. Senat składa się ze 100 senatorów wybieranych w województwach na okres kadencji Sejmu w wyborach wolnych, powszechnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.

Art. 4.

1. Kadencja Sejmu trwa 4 lata od dnia wyborów.

(...)

4. Prezydent może rozwiązać Sejm w wypadkach określonych w niniejszej ustawie, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu.

Art. 66. (...)

5. Jeżeli Sejm uchwalił wniosek o votum nieufności nie dokonując jednocześnie wyboru Prezesa Rady Ministrów, Prezydent przyjmuje dymisję Rządu albo rozwiązuje Sejm.

Zdaniem prof. Leszka Garlickiego, w przytoczonym wyżej art. 4 ust. 1 tzw. Małej Konstytucji odstępiono od brzmienia przepisu z 1991 r. i przyjęto, że „kadencja Sejmu trwa 4 lata od dnia wyborów”, co precyzyjnie wyznaczało zarówno początek, jak i koniec kadencji”. Zdaniem prof. Leszka Garlickiego, taki przepis zakładał jednak istnienie przerwy międzykadencyjnej. Dopiero nowela Konstytucji z 17 marca 1995 r. miała tę przerwę wyeliminować, o czym jest mowa w dalszej części niniejszego opracowania⁷.

W dniu 29 maja 1993 r. Prezydent RP wydał zarządzenie, które weszło w życie 31 maja 1993 r.:

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 29 maja 1993 r. w sprawie rozwiązania Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. (M.P. Nr 27, poz. 285)

Na podstawie art. 4 ust. 4 i art. 66 ust. 5 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 84, poz. 426) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Rozwiązuję Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, wybrany w wyborach w dniu 27 października 1991 r.

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta RP za ostatni dzień kadencji uznajemy dzień 31 maja 1993 r. (dzień rozwiązania Sejmu).

Data zakończenia kadencji (31.05.1993 r.) ustalona przez autora niniejszego opracowania znajduje potwierdzenie w opracowaniach prof. Leszka Garlickiego: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – Komentarz. Wydawnictwo Sejmowe – Warszawa 2001 (Rozdział IV str. 5)*, *Polskie prawo konstytucyjne – zarys wykładu, Wydawnictwo Liber, wyd. 8, Warszawa 2004 (str. 209)*. Jednakże data rozpoczęcia kadencji (25.11.1991 r.) nie pokrywa się z datą wskazywaną przez prof. Leszka Garlickiego w obu przytaczanych powyżej opracowaniach (25.09.1991 r.). Autor przypuszcza, iż do pierwszego z opracowań wkraść się błąd drukarski wynikający z zastosowania rzymskiej pisowni miesiąca – 25.IX.1991 zamiast 25.XI.1991 – a w kolejnym wydawnictwie błąd ten powtórzony został już w formie pisanej (wrzesień). Przyjęcie terminu wrześniowego jako początek kadencji jest niemoż-

⁷ Patrz przypis 5.

liwe ponieważ obie izby poprzedniej kadencji pracowały jeszcze w październiku (patrz ostatnie posiedzenia).

Zaznaczyć należy, że zarówno prof. Leszek Garlicki, jak i autor niniejszego opracowania, przyjęli ten sam dzień miesiąca (choć różną datę) za termin zakończenia poprzedniej kadencji i rozpoczęcia nowej.

Obie daty przyjęte w tym opracowaniu są zgodne z przyjętymi w opracowaniu: Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: I kadencja: informacja o działalności Sejmu (25 listopada 1991 r. – 31 maja 1993 r.), Wydawnictwo Sejmowe 1993.

W informatorze senackim: Wybrane dane o pracy Senatu Rzeczypospolitej Polskiej II kadencji, Kancelaria Senatu 1993, nie podano dat rozpoczęcia i zakończenia kadencji.

II kadencja Sejmu, III kadencja Senatu

Początek kadencji

19 września 1993 r.
dzień wyborów

Koniec kadencji

20 października 1997 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji

Wybory 19 września 1993 r.

1. posiedzenie Sejmu

14 i 21 października 1993 r.

1. posiedzenie Senatu

15 października 1993 r.

115. (ostatnie) posiedzenie Sejmu

4 września 1997 r.

107. (ostatnie) posiedzenie Senatu

28 i 29 sierpnia oraz 3 września 1997 r.

W dniu wyborów obowiązywały przepisy:

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 17 października 1992 r. **o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym.** (Dz. U. Nr 84, poz. 426)

Art. 3.

1. Sejm składa się z 460 posłów wybieranych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.

2. Senat składa się ze 100 senatorów wybieranych w województwach na okres kadencji Sejmu w wyborach wolnych, powszechnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.

Art. 4.

1. Kadencja Sejmu trwa 4 lata od dnia wyborów.

USTAWA z dnia 28 maja 1993 r. **Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.** (Dz. U. Nr 45, poz. 205)

Art. 9.

Kadencja Sejmu trwa cztery lata od dnia wyborów.

USTAWA z dnia 10 maja 1991 r. **Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.** (t.j. Dz. U. Nr 72, poz. 319)

Art. 1.

1. Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

2. Wybory do Senatu odbywają się łącznie z wyborami do Sejmu.
3. Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.

Z przepisów tych jednoznacznie wynika, że dzień rozpoczęcia kadencji przypada na dzień wyborów, to jest na 19 września 1993 r.

W czasie kadencji, w dniu 26 kwietnia 1995 r., weszły w życie przepisy zmieniające ustawę konstytucyjną (patrz art. 4 ust. 2):

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. (Dz. U. Nr 84, poz. 426 z późn. zm.)

Art. 3.

1. Sejm składa się z 460 posłów wybieranych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.
2. Senat składa się ze 100 senatorów wybieranych w województwach na okres kadencji Sejmu w wyborach wolnych, powszechnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.

Art. 4.

1. Kadencja Sejmu trwa 4 lata.
2. Kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji.

Zdaniem prof. Leszka Garlickiego nowela konstytucyjna z 17 marca 1995 r. zlikwidowała przerwę międzykadencyjną ustalając początek kadencji na „dzień pierwszego posiedzenia”, a jej koniec na dzień „zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji” (art. 4 ust. 2 tzw. Małej Konstytucji). Stworzyło to jednak, zdaniem prof. Leszka Garlickiego, „nowe problemy, bo – z jednej strony, pojawiło się pytanie o status nowo wybranego parlamentu (i jego członków) w okresie między dniem wyborów a dniem pierwszego posiedzenia, a z drugiej strony, wyłoniły się wątpliwości, jak ustalać datę wyborów. Skoro bowiem kadencja kończyła się w dniu pierwszego posiedzenia nowego Sejmu, a szereg czynności wyborczych przeprowadza się w terminach liczonych wstecz od upływu kadencji, to datą wyjściową stawała się data pierwszego posiedzenia, a określenie tej daty mogło z kolei zależeć od wyników wyborów i tempa kształtowania się większości parlamentarnej”⁸.

W tej samej kadencji uchwalono Konstytucję, której przepisy weszły w życie 17 października 1997 r.

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 2 kwietnia 1997 r.
(Dz. U. r 78, poz. 483)

Art. 98.

Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Kadencje Sejmu i Senatu rozpoczynają się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.
Wybory do Sejmu i Senatu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej nie później niż na 90 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu.

⁸ Patrz przypis 5.

Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów. Skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednocześnie skrócenie kadencji Senatu. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu, może w przypadkach określonych w Konstytucji zarządzić skrócenie kadencji Sejmu. Wraz ze skróceniem kadencji Sejmu skrócona zostaje również kadencja Senatu.

Prezydent Rzeczypospolitej, zarządzając skrócenie kadencji Sejmu, zarządza jednocześnie wybory do Sejmu i Senatu i wyznacza ich datę na dzień przypadający nie później niż w ciągu 45 dni od dnia zarządzenia skrócenia kadencji Sejmu. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu nie później niż na 15 dzień po dniu przeprowadzenia wyborów.

W razie skrócenia kadencji Sejmu stosuje się odpowiednio przepis ust. 1.

Art. 238.

1. Kadencja konstytucyjnych organów władzy publicznej i osób wchodzących w ich skład wybranych lub powołanych przed wejściem w życie Konstytucji kończy się z upływem okresu ustalonego w przepisach obowiązujących przed dniem wejścia w życie Konstytucji.

Treść art. 238 reguluje kwestie zakończenia kadencji stanowiąc, że kończy się ona według przepisów określonych w przepisach obowiązujących przed dniem wejścia w życie Konstytucji. Oznacza to, że zgodnie ze zmienioną w 1995 r. ustawą konstytucyjną, kadencja trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji, czyli w tym przypadku do dnia 20 października 1997 r.

Data rozpoczęcia kadencji przypadająca na dzień 19 września 1993 r. jest potwierdzona zarówno w opracowaniu prof. Leszka Garlickiego: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – Komentarz. Wydawnictwo Sejmowe – Warszawa 2001 (Rozdział IV str. 5)* jak i w wydaniu (przed końcem kadencji) informatora *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: II kadencja: informacja o działalności Sejmu (19 września 1993 r. – 30 czerwca 1995 r.)*, Wydawnictwo Sejmowe 1995 r. Jednakże już po zakończeniu kadencji w 1998 r. informator ten wydano zmieniając datę rozpoczęcia kadencji: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: II kadencja: informacja o działalności (14 października 1993 r. – 20 października 1997 r.)*. Cz. 1-2, Wydawnictwo Sejmowe 1998. W tym ostatnim wydaniu jest także informacja (str. 8):

Zgodnie z art. 9 Ordynacji wyborczej z 28 maja 1993 r. kadencja Sejmu liczyła się od dnia wyborów i kończyła z upływem czterech lat. Zmiana z dnia 17 marca 1995 r. ustawy konstytucyjnej, utrzymując czteroletnią kadencję Sejmu jednocześnie ustaliła, że kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia Sejmu i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji. W rezultacie zlikwidowana została przerwa międzykadencyjna.

Zgodnie z zasadą niedziałania prawa wstecz, nowela konstytucyjna z 1995 r., która weszła w życie już po rozpoczęciu kadencji w dniu 19 września 1993 r., nie mogła zmienić w czasie trwania kadencji terminu jej rozpoczęcia na dzień 14 października 1993 r.

W informatorze senackim: *Wybrane dane o pracy Senatu Rzeczypospolitej Polskiej III kadencji*, Kancelaria Senatu 1997, podano, że obejmuje on okres od 15.10.1993 r. do 20.10.1997 r. tzn. przyjęto termin rozpoczęcia prac 1. posiedzenia Senatu, zamiast terminu rozpoczęcia kadencji.

Wszystkie przywołane tu opracowania jako termin zakończenia kadencji podają dzień 20 października 1997 r. czyli dzień 1. posiedzenia Sejmu kolejnej kadencji.

III kadencja Sejmu, IV kadencja Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
20 października 1997 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	18 października 2001 r. dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji
Wybory 21 września 1997 r.	
1. posiedzenie Sejmu 20, 21 i 28 października oraz 5 i 6 listopada 1997 r.	1. posiedzenie Senatu 21 października 1997 r.
119. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 18 września 2001 r.	90. (ostatnie) posiedzenie Senatu 12 i 13 września 2001 r.

W dniu wyborów obowiązywały następujące przepisy:

USTAWA KONSTYTUCYJNA z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. (Dz. U. Nr 84, poz. 426 z późn. zm.)

Art. 3.

- 1. Sejm składa się z 460 posłów wybieranych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.*
- 2. Senat składa się ze 100 senatorów wybieranych w województwach na okres kadencji Sejmu w wyborach wolnych, powszechnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.*

Art. 4.

- 1. Kadencja Sejmu trwa 4 lata.*
- 2. Kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu następnej kadencji.*

W dniu pierwszego posiedzenia Sejmu obowiązywały przepisy:

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483)

Art. 98.

Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Kadencje Sejmu i Senatu rozpoczynają się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.

Wybory do Sejmu i Senatu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej nie później niż na 90 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu.

Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów. Skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednoczesne skrócenie kadencji Senatu. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu, może w przypadkach określonych w Konstytucji zarządzić skrócenie kadencji Sejmu. Wraz ze skróceniem kadencji Sejmu skrócona zostaje również kadencja Senatu.

Prezydent Rzeczypospolitej, zarządzając skrócenie kadencji Sejmu, zarządza jednocześnie wybory do Sejmu i Senatu i wyznacza ich datę na dzień przypadający nie później niż

w ciągu 45 dni od dnia zarządzenia skrócenia kadencji Sejmu. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu nie później niż na 15 dzień po dniu przeprowadzenia wyborów.

W razie skrócenia kadencji Sejmu stosuje się odpowiednio przepis ust. 1.

A w okresie pomiędzy wyborami, a pierwszym posiedzeniem Sejmu nowej kadencji także przepisy:

USTAWA z dnia 28 maja 1993 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz. U. Nr 45, poz. 205)

Art. 9.

Kadencja Sejmu trwa cztery lata od dnia wyborów.

USTAWA z dnia 10 maja 1991 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. (t.j. Dz. U. Nr 54, poz. 224 z późn. zm.)

Art. 1.

1. Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

2. Wybory do Senatu odbywają się łącznie z wyborami do Sejmu.

3. Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.

Z powyższych przepisów może wynikać pewna sprzeczność, ale uznając wyższość Konstytucji nad ustawami, za początek kadencji można uznać dzień pierwszego posiedzenia Sejmu nowej kadencji tj. dzień 20 października 1997 r.

W kwietniu 2001 r. Prezes Rady Ministrów opublikował sprostowanie do tekstu Konstytucji nie mające jednak znaczenia dla omawianych tu przepisów. Stojące w sprzeczności z Konstytucją (w omawianym zakresie) przepisy ordynacji wyborczej do Sejmu zostały uchylone z dniem 31 maja 2001 r. Nowe przepisy ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nie określają kadencji parlamentu i dlatego za dzień zakończenia kadencji w świetle obowiązujących wtedy przepisów uznajemy dzień 18 października 2001 r., jako dzień poprzedzający zebranie się Sejmu następnej kadencji.

„Kadencja Sejmu rozpoczyna się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie po wyborach, w tym samym dniu rozpoczyna się kadencja Senatu, nawet jeżeli jego pierwsze posiedzenie odbędzie się później. Zasadniczą zaletą tego rozwiązania jest ciągłość istnienia parlamentu, kadencja poprzedniego nie może bowiem zakończyć się przed ukonstytuowaniem się nowego (...) parlamentu. Nie istnieje tym samym okres międzykadencyjny i nie istnieje pokusa dla władzy wykonawczej do nadużywania swoich kompetencji w tym czasie. Obecny system liczenia kadencji oznacza też jednak, że przez pewien czas (między dniem wyborów a dniem pierwszego posiedzenia) stary i nowy parlament istnieją obok siebie. Nie stwarza to problemów konstytucyjnych, gdyż nowy parlament jest w tym czasie tylko bytem potencjalnym, jeszcze niezdolnym do działania. Jest jednak oczywiste, że ustępujący parlament powinien (choć nie musi) w tym okresie powstrzymać się od podejmowania decyzji, chyba że nadzwyczajna sytuacja państwowa będzie tego wymagała.

Kadencja Sejmu (a więc i Senatu) kończy się w dniu poprzedzającym dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji. Nie zawsze musi więc ona wynosić równe cztery lata, ale należy przypomnieć zasady zarządzania wyborów do Sejmu (i Senatu) – muszą się one odbyć w dniu przypadającym w okresie trzydziestu dni przed upływem czterech lat od

rozpoczęcia kadencji urzędującego Sejmu i Senatu (art. 98 ust. 2 Konstytucji). Ponieważ pierwsze posiedzenie musi się odbyć w okresie trzydziestu dni od dnia wyborów (art. 109 ust. 2), to pozostaje bardzo skromny margines czasowy dla wydłużenia kadencji”⁹.

Informator *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: III kadencja: informacja o działalności Sejmu (20 października 1997 r. – 18 października 2001 r.)*, Wydawnictwo Sejmowe 2002 r. uwzględnia takie same daty rozpoczęcia i zakończenia kadencji.

W informatorze senackim: *Wybrane dane o pracy Senatu Rzeczypospolitej Polskiej IV kadencji, Kancelaria Senatu 2001* podano, że informator obejmuje okres od 21.10.1997 r. do 18.10.2001 r. Oznacza to, że podobnie jak w poprzedniej kadencji podano termin rozpoczęcia prac 1. posiedzenia Senatu, a nie termin rozpoczęcia kadencji oraz taki sam jak w innych opracowaniach termin zakończenia kadencji.

IV kadencja Sejmu, V kadencja Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
19 października 2001 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	18 października 2005 r. dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji
Wybory 23 września 2001 r.	
1. posiedzenie Sejmu 19 i 23 października 2001 r.	1. posiedzenie Senatu 20 i 24 października 2001 r.
109. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 29 sierpnia 2005 r.	88. (ostatnie) posiedzenie Senatu 5 września 2005 r.

Przepisy obowiązujące w dniu wyborów:

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

Art. 98.

1. Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Kadencje Sejmu i Senatu rozpoczynają się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.

Za dzień rozpoczęcia kadencji należy więc przyjąć dzień 1. posiedzenia Sejmu czyli dzień 19 października 2001 r.

Informatory sejmowe i senackie o pracy izb zgodnie przyjmują ten sam dzień – 19 października 2001 r. – jako dzień rozpoczęcia kadencji.

25 września 2005 r. odbyły się wybory do Sejmu i Senatu następnej kadencji. Prezydent zwołał 1. posiedzenie Sejmu na dzień 19 października 2005 r. Ponieważ przepisy w zakresie kadencji Sejmu i Senatu nie uległy zmianie, zakończyła się ona w dniu 18 października 2005 r. – w dniu poprzedzającym 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji.

⁹ Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu, Leszek Garlicki, Wydawnictwo Liber, Warszawa 2008.

V kadencja Sejmu, VI kadencja Senatu

Początek kadencji 19 października 2005 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	Koniec kadencji 4 listopada 2007 r. dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji
---	---

Kadencja skrócona w wyniku podjęcia przez Sejm uchwały w sprawie skrócenia kadencji.

Wybory 25 września 2005 r.

1. posiedzenie Sejmu 19 i 26 października oraz 3 listopada 2005 r.	1. posiedzenie Senatu 20 i 27 października 2005 r.
48. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 19 września 2007 r.	39. (ostatnie) posiedzenie Senatu 13 i 14 września 2007 r.

Za dzień rozpoczęcia kadencji przyjmujemy dzień 1. posiedzenia Sejmu czyli dzień 19 października 2005 r., ponieważ, analogicznie jak w poprzedniej kadencji, obowiązywały przepisy art. 98 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

W dniu 7 września 2007 r. Sejm podjął uchwałę w sprawie skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. Nastęstwem podjęcia uchwały o skróceniu kadencji Sejmu jest jednoczesne skrócenie kadencji Senatu. Skrócenie kadencji pozwala na uruchomienie procedury prowadzącej do przedterminowych wyborów powszechnych. Procedura ta wymaga przytoczenia pełnego brzmienia artykułu 98 Konstytucji:

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

Art. 98.

- 1. Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Kadencje Sejmu i Senatu rozpoczynają się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.*
- 2. Wybory do Sejmu i Senatu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej nie później niż na 90 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu.*
- 3. Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów. Skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednoczesne skrócenie kadencji Senatu. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.*
- 4. Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu, może w przypadkach określonych w Konstytucji zarządzić skrócenie kadencji Sejmu. Wraz ze skróceniem kadencji Sejmu skrócona zostaje również kadencja Senatu.*
- 5. Prezydent Rzeczypospolitej, zarządzając skrócenie kadencji Sejmu, zarządza jednocześnie wybory do Sejmu i Senatu i wyznacza ich datę na dzień przypadający nie później niż w ciągu 45 dni od dnia zarządzenia skrócenia kadencji Sejmu. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu nie później niż na 15 dzień po dniu przeprowadzenia wyborów.*
- 6. W razie skrócenia kadencji Sejmu stosuje się odpowiednio przepis ust. 1.*

Jak widać skrócenie kadencji nie powoduje konieczności zaprzestania działalności parlamentu, jak to miało miejsce w maju 1993 r. W maju 1993 r. Prezydent zdecydował o natych-

miastowym rozwiązaniu Sejmu, co nie pozwoliło na jego dalszą pracę, choć tzw. Mała Konstytucja dopuszczała pracę ustawodawczą parlamentu przy ograniczonych kompetencjach.

Obecnie przepis art. 98 ust. 6 Konstytucji stanowi, że kadencja Sejmu i Senatu kończy się w dniu poprzedzającym dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji. O terminie pierwszego po wyborach posiedzenia decyduje Prezydent.

Po podjęciu decyzji o skróceniu kadencji Prezydent ma obowiązek zarządzenia wyborów powszechnych. Przepisy Konstytucji określają, że dzień wyborów w przypadku skrócenia kadencji musi być wyznaczony najpóźniej na 45. dzień po zarządzeniu (uchwaleniu) decyzji o skróceniu kadencji. W takiej sytuacji Prezydent zwołuje pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu nie później niż na 15 dzień po dniu przeprowadzenia wyborów.

„Zarazem jednak Sejm i Senat istnieją nadal, bo ich kadencja – choć skrócona – trwać musi do dnia poprzedzającego pierwsze posiedzenie Sejmu nowej kadencji (art. 98 ust. 6). Pod rządem Małej Konstytucji obowiązywał przepis ograniczający w tym okresie kompetencje ustawodawcze Sejmu – nie mógł on uchylać ustaw zmieniających prawo wyborcze ani ustaw wywołujących zasadnicze skutki finansowe dla budżetu państwa. Tego typu postanowień zabrakło w nowej Konstytucji, co należy rozumieć jako przyznanie Sejmowi pełni władzy ustawodawczej w okresie między rozwiązaniem a zakończeniem kadencji. Nie ma też przeszkód, by Sejm i Senat (działające jako Zgromadzenie Narodowe) mogły w tym czasie pociągnąć prezydenta do odpowiedzialności konstytucyjnej, gdyby na przykład rozwiązał Sejm z naruszeniem Konstytucji. Możliwe jest również wyrażenie (konstruktywnego) wotum nieufności rządowi lub (zwykłego) wotum nieufności ministrowi, choć można mieć wątpliwości, czy miałyby to sens”¹⁰.

21 października 2007 r. odbyły się wybory do Sejmu i Senatu kolejnej kadencji. Prezydent zwołał 1. posiedzenie Sejmu na dzień 5 listopada 2007 r. Kadencja zakończyła się w dniu 4 listopada 2007 r. – w dniu poprzedzającym 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji.

VI kadencja Sejmu, VII kadencja Senatu

Początek kadencji	Koniec kadencji
5 listopada 2007 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	7 listopada 2011 r. dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji
Wybory 21 października 2007 r.	
1. posiedzenie Sejmu 5, 6, 14 i 15 listopada 2007 r.	1. posiedzenie Senatu 5, 6, 9 i 10 listopada 2007 r.
100. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 15, 16 września 2011 r.	83. (ostatnie) posiedzenie Senatu 13, 14 września 2011 r.

Za dzień rozpoczęcia kadencji przyjmujemy dzień 1. posiedzenia Sejmu czyli dzień 5 listopada 2007 r. Podobnie jak w poprzedniej kadencji obowiązują przepisy art. 98 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

W trakcie trwania kadencji pojawiły się opinie polityków o możliwości skrócenia kadencji. Część polityków uważała, że wybory parlamentarne nie powinny odbywać się w czasie pol-

¹⁰ Patrz przypis 9.

skiej prezydencji w Unii Europejskiej. Uważali, że najlepszym rozwiązaniem byłoby rozpisanie wcześniejszych wyborów do Sejmu i Senatu, a Polska prezydencja nie powinna zbiec się z okresem ostrej rywalizacji politycznej w naszym kraju, gdyż zdaniem polityków, mogło to zaszkodzić wizerunkowi Polski we Wspólnocie. W związku z tym pojawiały się propozycje przeprowadzenia wyborów na wiosnę.

Wybory do Sejmu i Senatu następnej kadencji odbyły się w terminie ustawowym 9 października 2011 r. Prezydent zwołał 1. posiedzenie Sejmu na dzień 8 listopada 2011 r. Kadencja zakończyła się w dniu 7 listopada 2011 r. – w dniu poprzedzającym 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji.

VII kadencja Sejmu, VIII kadencja Senatu

Początek kadencji 8 listopada 2011 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	Koniec kadencji 11 listopada 2015 r. dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji
---	--

Wybory 9 października 2011 r.

1. posiedzenie Sejmu 8, 17, 18, 19 listopada i 1 grudnia 2011 r.	1. posiedzenie Senatu 8, 9 listopada 2011 r.
102. (ostatnie) posiedzenie Sejmu 8, 9 października 2015 r.	82. (ostatnie) posiedzenie Senatu 30 września i 1 października 2015 r.

Za dzień rozpoczęcia kadencji przyjmujemy dzień 1. posiedzenia Sejmu czyli dzień 8 listopada 2011 r. Podobnie jak w poprzedniej kadencji obowiązują przepisy art. 98 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Przepisy w zakresie kadencji Sejmu i Senatu nie uległy zmianie, zakończyła się ona w dniu 11 listopada 2015 r. – w dniu poprzedzającym 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji.

VIII kadencja Sejmu, IX kadencja Senatu

Początek kadencji 12 listopada 2015 r. dzień 1. posiedzenia Sejmu	Koniec kadencji kadencja niezakończona dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji
--	--

Wybory 25 października 2015 r.

1. posiedzenie Sejmu 12, 13, 16, 18, 19 listopada 2015 r.	1. posiedzenie Senatu 12, 13 listopada 2015 r.
---	--

Za dzień rozpoczęcia kadencji przyjmujemy dzień 1. posiedzenia Sejmu czyli dzień 12 listopada 2015 r. Podobnie jak w poprzedniej kadencji obowiązują przepisy art. 98 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Wybory do Sejmu i Senatu kolejnej kadencji powinny się odbyć jesienią 2019 r.

